

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
31 Octombře st. v.
12 Novembre st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 44.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Bărbatul nevestei frumoase.

— Novelă. —

Se 'nțelege, c'avea și el un nume, ca toți oamenii. Dar acela nu era în us. Ba mulți nici nu-l șcieau. Ieră cei ce-l cunoșceau, nu-l pré rostiau. Când vorbiau despre el, îl numiau „bărbatul nevestei frumoase“. Acesta era numele lui cel cunoscut de obște.

Din acésta poreclă se vede, că nu el, ci nevêsta lui era capul casei și că dênșul avea rolul unei persoane secundarie.

Și lumea blăstemată nu se sfiă a spune, că deu dênșul nici nu merită altă sorte, pentru că nu avea nici una din acele însușiri ce naltă pe bărbat în judecata lumii.

Las că era urit, cât să fugi de el, dar pe deasupra mai avea și renumele de neghiob. Conșcolarii lui și cei ce-l cunoșceau mai de aproape povestiau foarte multe întâmplări hazlii din viața lui.

Gum ș-a căpêtat dară acest om o nevêstă atât de frumoasă?

Așă, că dênșul era bogat.

Părintele seu, ierte-l Dumneșeu, i-a lăsat o avere mare. Pututu-i-a lăsa, căci a avut din ce. N'a fost în părțile acele bocotan ca el. Tot ținutul a cunoscut pe „ciobanul Tanasie“. Căci „cioban“ i dăceau toți, de și nu mai era acela, ba dênșul avea ciobani cari i păziau turme de oi; dar cu ciobănițul a început și el a-și stringe averile. Cu acel nume ș'a făcut cunoscut prin toate satele. Ba ș-atuncia, când ajunsese bogat și nu mai era silit să păzescă oile, el ședea tot în munți, de unde viniă numai la sêrbători mari seu când mână la têrguri câte o turmă de vênșare.

Din acésta se vede totodată, că nici tată-seu n'a fost cunoscut după numele seu adevêrat, ci după acela ce i-a dat lumea. Dôră nimene n'a fost, care să fi șciut, că porecla lui este „Cucandeu“. Și mai bine, că n'a șciut, pentru că ciudatul sunet al numelui „Cucandeu“ ar fi produs o mulțime de glume necălite.

Dar decă ciobanul Atanase Cucandeu n'a putut lăsa fiului seu Găvrilă un nume, i-a lăsat cel puțin avere. Și atâta i-a fost destul, pentru ca să-și capete o nevêstă frumoasă.

Dênșă era fiica unui negustor, care a dus casă mare, a cheltuit mult cu creșcerea fiicei sale, apoi într'o ți s'a pomenit bancrot.

Fêta crescută 'n bogăție avea pretensiuni mari și fiind că devinise săracă, nimene nu cuteză să se apropie de dênșă cu cugetul de însurăciune. Astfel ea trecuse de douăzeci și patru de ani, fără să se fi ivit un mire acceptabil. Părinții se 'ntăritau a da fetei lor tot

ce căpêtase dênșă pân atunci, căci sperau s'o mărite bine și să-și ajutore apoi dênșă în starea lor decăduță. Dar toate jertfele se aduseră însădar. Tinêrii par că se feriau de fêta lor. Amicele ei toate se măritară, numai dênșă remase fêță 'n pêr. Ba, s'o spunem curat, începea chiar să 'mbêtrânescă.

Atunci se ivi Găvrilă Cucandeu. Un tiner care ș-a terminat studiile juridice și avea 'n busunar diploma de avocat. Dar — precum șciți — era urit și neghiob, cât să fugi de el.

În primul moment Elvira, numele fetei, voiă și dênșă să facă astfel; dar mamă sa o desluci, că urit și neghiob, dar Găvrilă Cucandeu este avocat și bogat. Atunci dară și fêta se strămută la moment. Peșitorul nu-i mai părea atât de respingător, ma descoperi într'ênsul și unele însușiri plăcute. Începù să fie cu dênșul afabil și desvoltă totă arta sa de ademenire, pentru ca să-l pôtă cuceri.

— Las' să fie el odată bărbatul meu, — își dăcea dênșă, — căci apoi îl voiș șci eu dresă.

Cucerirea nu fu un ce greu, căci Elvira era foarte frumoasă, încât putea să farnece pe ori și cine, cu atât mai vêrtos pe un Găvrilă Cucandeu, care nu mult umblase prin lume. Abiă la săptămână el i declară amor și-i ceru mâna.

Părinții Elvirei tremurau de bucurie, când dênșă le împărtași succesul complet. Dar ea șciut să 'ntocmescă trebile așă, că Găvrilă n'a aflat nimica despre acésta bucurie. Fêta, care așteptă cu nerăbdare declarațiunea lui, își ceru totuș termin de cugetare, numai ca să nu apară cumva, că a și gândit cândva la acésta însoșire. Și când terminul trecù și spuse lui Găvrilă, că nu-i refușă mâna, acela se simți foarte fericit și onorat.

Așă a devenit Elvira nevêsta lui Găvrilă Cucandeu. Așă ș-a căpêtat el o femeie frumoasă; dar tot odată așă ș-a perdut numele. Ea era lumina, el numai umbra ei. Ea stăpâniă în casă și dênșul era numai „bărbatul nevestei frumoase“.

Și fiind că el avea nevêstă frumoasă și tineră, deveni și el cunoscut în lume. Ședea la sat, dar abiă la o oră de oraș; se 'nțelege dară că mergea adese ori la oraș. Ce-i drept, el preferiă să ședă acasă, dar ea se uria acolo, i plăcea șgomotul, societatea, petrecerea; trebuia dar să mêrgă și dênșul.

Acolo nevêsta lui era sêrbătorită, un cerc de adoratori se formă în giurul ei. El i priviă cu o plăcere naltă, căci i părea că ceteșce de pe fața lor, cum aceia îl pizmuiau pentru acésta comoră prețioasă. Și atunci un cutremur de fală i trecea corpul, își innăltă fruntea și simțea o fericire nespusă.

Și când nu se duceau la oraș, viniau orașenii la ei. Căci el, seu mai bine ea, ducea o casă deschisă. Ôspeții sosiau și mergeau. Pôrta lor nici ziua nici noptea nu se 'nchidea nici odată.

Sub „pôrta lor“ este a se înțelege pôrta, care ducea la departamentul dômnei. Căci ea avea un departament separat, în care putea să ședă ș-o princesă. La scară servitori în livree întimpinau pe ôspeți. Ier în lăuntru acestia găsiu confortul cel mai ales. Mobile din Viena, oglinzi venețiane și tablouri de artiști cunoșcuți decorau salónele, înfrumșetate cu tot felul de obiecte de galanterie.

Acésta erá pôrta de frunte, intrarea principală, destinată pentru ômeni aleși, pentru ôspeți.

Mai erá încă o pôrtă, mai mică, în dosul edificiului. Aceea ducea la cancelărie și la — grajduri. Prin aceea intrau numai clienții, trăsurile și carăle, câte odată rudele bărbatului, când se coboriau din munți.

De-ar fi inviat „ciobanul Tanasie“, cât s'ar mai fi minunat, că ce cuib de raiu ș-a făcut nora lui!

Dar decă el nu se mai putea minună de tóte aceste, cu atât mai mult se miră fiul lui. Acesta însă numai privi, dar nu putea să dică nici un cuvânt. Într'atâta erá de uimit.

El audiá ceea ce se vorbiá despre casa lor și mirarea tuturor il măguliá fórté. N'ar fi dat pentru mult, că el, fiul ciobanului Tanasie, s'a putut avéntá la așa 'nălțime.

Ce-i drept, el simțiea, că mirarea lumii il costá parale multe; dar șciea și acea, că fără cheltuielă nu poți să faci nimica; se mângăiá dar îndată.

Și încât pentru parale, n'avea nici o grige mai seriósă. Tatăl seu i-a lăsat o bogăție așa de mare, încât să mănec galbenii cu lingura, totuș nu putea secá. Apoi și advocăția i asigurá un vinit mare, căci clienții viniau ca dróia din tóte părțile.

Aprobá dară cu plăcere tóte planurile nevestei sale și plătiá fără nici o părere de réu lucrurile cumpérate și datorile făcute de dânsa.

Dela un timp încolo însă câte-odată totuș i plezniau prin minte și alte gândiri. Începea a vedé, că unele lucruri sânt de prisos, că lucsul totuș e pré mare, că urmând tot astfel, bogăția se va subția și traiul lor nu va avé sfârșit bun.

Spuse aceste și nevestei sale. Dar ea i respunse, că el nu se pricepe la d'al d-aste, căci n'a crescut în societatea innaltă, că dânsa șcie bine ce face și pentru ce face. Așa trebuie să trăiescă aceia, cari voiesc să fie bine primiți în lume.

Cuvintele nevestei, cari atinseră originea lui din popor, il tăiară aspru și-i aprinseră mânia, încât dânsul pentru prima-óră avú curagiul să-și ia inima 'n dinți și să-i facă niște imputări din ce în ce mai aspre.

Urmarea fu, că dânsa se făcú foc și mi-l dăscáli bine; apoi începú a plânge, că cu ce om neghiob trebuie să-și petrecă ea viața; în urmă se retrase 'n odaia sa, și el nu o vedú pân' a treia zi.

Până atunci el își recunoscú greșela și 'n primul moment al revederii își cerú scusele. Ea binevoi a-l iertá. Și în schimbul acestui favor, el îndeplini o nouă cerere a sa.

Și se făcú pace.

Ea domni și mai încolo cu deplină putere; el se scârpéná în cap decă avea să plătescă vr'o sumă mai mare, dar plătiá în tăcere.

Așa trecú un timp îndelungat, când într'una din zile un gând infricoșat i tulburá liniștea și fericirea.

El tot vedea, că soția lui primeșce o mulțime de ôspeți; dar nu-i pásá mult de ei, căci avea lucrurile

sale cari il preocupau cu totul. Numai într'un târziu observá, că aceia toți sânt bărbați. Și atunci i părú curios, că nevêsta lui n'are nici o amică, ci numai amici. Se întrebá, că ce pôte fi cauza? Pentru ce nu vin și femeii, ci numai holtei?

Aceste întrebări i deterá multe feluri de respunsuri. Unele diceau, că femeile de aceea nu vin, căci se tem a rivalisá cu frumșetea nevestei sale, — și aceste respunsuri il liniștiau pe un moment. Dar în alte mominte își făcea niște destăinuiri, de cari ênsuș se 'ngrozia.

Cât de măgulit se simțiea dânsul la 'nceput, într'atâta i se incuibá de acuma în suflet o neliniște cumplită. Visitele atâtor holtei la casa lui, seu mai bine — la nevêsta lui, nici decát nu-i viniau bine la socotelă. Unele și altele incidinte i stêrnirá niște cugete, de cari mai de mult nu cunoscuse.

(Va urmá.)

Iosif Vulcan.

Femeia Română

după cântecele populare.

— Conferință ținută la Societatea „Concordia Română“ din București, la 5/17 decembrie 1881. —

(Urmare.)

X.

— Cum iubeșce femeia română ca mamă?

— Ca mamă, dómnelor și domnilor, am vedú în ce dulci desmierdări și gingașe meniri își léganá copila. Ietá și desmierdările și menirile cu cari își dăruieșce feciorul:

Nani-nani, copilaș,
Dragul mamei fecioraș!
Că mama te-a legână
Și mama te-a căută
Ca p'o flóre dragălașă,
Ca p'un ângerel în fașă.

Nani-nani cu mama,
Că mama te-a descântá
Sé te faci un vitéz mare,
Ca domnul Ștefan cel mare;
Sé fii verde la resboi,
Sé scapi țera de nevoi!

Nani-nani, puil meu,
Fericí-te-ar Dumneđu!
Sé fii ócheș și frumos
Ca un sóre luminos;
Fetele sé te 'ndrăgescă,
Flori în calea ta sé creșcă.

Și feciorașul, devenit fecior voinic, nu uitá fragelele îngrigiri cu cari a fost acoperitá copilăria lui, și plin de recunoștință pentru iubitórea-i mamă, totdeuna ne spune:

Sânt născut pe frunzi de fag,
Ca să fii la lume drag,
Și-s scâldat de mic în Olt
Sé me fac vitéz de tot,
Și-s freat cu busuic
Sé am zile cu noroc.

seu:

M'a 'nfășat cu flori de munte
Ca s'ajung vitéz de frunte,

Gura toți se mi-o asculte,
Măndrele se mi-o sărute.

Vedeți dómnelor și domnilor! Copila, soția română iubind viteji, când devin mame, cea mai scumpă dorință a lor este ca fiii lor să fie asemenea viteji. Și ietă cu ce amar se geleşce mama română când fiul ei nu e rodul unui voinic, ci al unui mișel, al unui tâlhar care, după câteva zile dela cununie, e prins și înfundat la ocnă :

De cât m'aș fi măritat,
Mai bine 'n foc m'aș fi dat,
C'am rămas cu rod în sîn
Și nu-i rod de bun Român,
Ci e rod de om mișel,
Sărăcuț amar de el!
De-ar fi fost el un vitez,
Nu mi-ar fi așa necaz.
Dar a fost un biet tâlhar
Și de-aceea mi-e amar!

Amorul ei de mamă găsește, vorbindu-ne despre fiul ei, cele mai frumoase imagini, cele mai gingașe comparațiuni, pentru ca să ne facem o tot mai strălucitoare idee despre darurile cu cari firea l'a 'nzestrat; și când ea nu-i știe cumva de urmă, apoi o 'ntălnim :

Din ochi lăcrimând,
Pe câmpii alergând,
Pe toți întrebând
Și la toți dicând:
„Cine mi a vădut,
Cine-a cunoscut,
Mândru ciobănel
Tras printr'un inel?“

Ier ca să ne pună în mai de aprópe cunoșcința lui, găsește colorile cele mai farmecătore spre a-i face portretul :

Feșióra lui
Spuma laptelui;
Mustecióra lui
Spicul grăului;
Perișorul lui
Péna corbului;
Ochișorii lui
Mura câmpului.

Ea pune firea 'ntregă în mișcare pentru ca să dea de urmă fiului ei. Corbea care „zace la 'nchisóre de trei ani lipsiți de sóre“, zărind într'un nor un corb

Ce pe sus tot croncăniá
Și din aripi tot bătea,

incepe să-l infrunte și să-l blesteme dicând că-i co-beșce; dar

Corbul cât îl auđiá,
Din cel nor se răpediá,
Pe feréstă se lăsá
Și pe limbă-i cuvéntá:
„Corbăcele, dragul meu,
Ce me blestemi așa rău?
Că ámbu de rëndul teu
De trei ani fără 'nctare
De când zaci la închisóre.
Maica ta mi-a poruncit
Să tot sbor necontentit

Pe spinarea vântului
În giurul pământului,
Să te aflu, ca să știu,
De ești mort, ori de ești viu“.

Și atât de mare este iubirea mamei române pentru copiii sei, cât și corbii, după cum ați auđit, ascultă la graiul ei.

Ier după ce feciorul pe care-l credea mort i se arétá, ea, lăcrimând, îl întrebá cu jale, încă nesigurá decá ceea ce vęd ochii ei cei stinși de-atáta plâns este aievea :

Alei! dragá, de ești viu,
Spune mamei ca s'o știu;
Ier de nu, să te bocesc,
Trupul să ți-l pânzuiesc,
Podurile să-ți gátesc!

Durerósele ingrigiri ale morții! Credința! Religiunea! Supremul ajutor pe care Amorul ei de mamă îl implórá pentru a-și scápa copilul din primejdie! Priviți-o cum vine la domnie când fiul ei „Oprișanul din Stoienești, cu averi împératești“, prin intrigile armașului lui Mihnea vodá care-l pismuía, e osândit și tárit la mórte! Osánda pronunțată,

Armașul se bucurá,
Ca o fiérá s'aruncá,
Pe-Oprișanu-'l apucá
Și pe scări îl imbrânciá,
Și la mórte mi-l ducea!
Când la pórtá, frate, ietá
Un rádván că se arétá
Un rádván că se arétá
Tras de șese telegari
Cu cođi lungi și cóme mari.
Ier în ántu o bétraná
Cu-o icóná sántá 'n mână
Și cu haine mohorite,
Și cu pletele albite.
Pe-Oprișan cât ea-l vedea,
Sus la Domnul se ducea.
Și 'n genunchi trupu-și frângea,
Și gráind amar plângea.

Dar când fiul ei, decá fiind haiduc, e ránit de mórte, prins și legat d'un car ferecat, cine se aflá lângă dânsul? „E mama haiducului!“

Mama plânge și ier plânge,
Șterge ranele de sânge
Și tot dice la cei hói:
„Rogu-me, plângénd, de voi,
Duceți caru-'nctișor,
Că-i ránit bietul fecior!“

Sublimá ingrigire de mamă!

Nu mai puțin se ingrigesce și mama lui Tudor, a martirului Tudor Vladimirescu, de „Tudorel, dragul mamei voinicel“, cáruia i dice :

De când mama ți-ai lásat
Și Oiteni ți-ai adunat,
Pe ciocoi să-i prinđi în ghiérá
Și s'alungi Grecii din țérá,
Mult la față te-ai schimbat
Și-mi te-ai întunecat
Spune, maică, ce te dóre,
Că m'oiu face vrăjitóre,

De alean să te descânt,
Să calci vesel pe pământ.

Dar tótă frageda iubire a mamei române, tótă grija ce ea pórtă fiului ei, nu va fi nici odată în stare s'o facă un moment să slăbescă, un moment să șovăiească în virtutea ei și să-l sfătuiască a săvârși o mișelie. Din contra! Ca vechile mame spartane, ea-l îmbărbătează și-l povătuiește chiar cum trebuie să móră, decă datoría o cere, și când Tudór, după ce povestește mamei sale îngrozitorul vis pe care-l visase, vis care și-a avut nenorocita împlinire, o 'ntrebă:

Maică, măicuța mea!
Cum să scap de cursă rea?
Căci un glas prevestitor
Imi tot spune c'am să mor!

ea, departe de ori-ce slăbiciune pe care amorul de mamă ar fi iertat-o, i răspunde:

De-ai să mori, drăguțul meu,
Facă ce-a vré Dumneșeu!
Dar să știi tu dela mine,
Că-un Român voinic ca tine
Pân' ce cade, pân' ce móre,
Calcă șerpilor în picioare,
Căci d'un șerpe 'nveninat
I se iértă un păcat.

Acésta-i nobila mamă română! Astfel știe să iubescă dēnsa! În genunchi înaintea ei!

XI.

Înțelegeți, dōmnelor și domnilor, că într'o astfel de inimă, într'o inimă ca aceea a femeii române, nu-și pot avé loc de cât simțimēnte mari, simțimēnte nobile. Religionea, neapérata hrană a unor asemeni suflete, ocupă unul din locurile principale. Ați văđut cum, cu tótă iubirea ei cea mare, soția română nu câtă la inelul pe care soțul ei i-l lāsase plecând la rēsboiu, de cât după ce mai antăiu se închină la icōne. Ați văđut cum mama română se pune sub scutul religiunii când se duce la domnie „c'o icōnă sântă 'n mână” ca să cēră grație pentru fiul ei. Vedeți și grija ce are „drăgălașa de Marică” pentru ca soțul ei să satisfacă la datoriele creștinești, când îl trezește din somn grăindu-i:

Hai! frate, la biserică
De sânta Duminecă,
Că decând ai pribegit
Sufletul nu ți-ai grigit.

Căci femeia română, dōmnelor și domnilor, e cea mai bună creștină; numai dēnsa urméză cu adevérat Dumneșeieșcile-i învățături: „Ajută pe cel în nenorocire! Fă bine celui ce-ți face réu!”

Cine se grăbiă s'alerge în ajutorul lui Vulcan, vrășmașul cel neimpăcat al Turcilor, pe care dușmanii-i de mórte, prințēndu-l prin trădare, îl legau de-o piétră de móră și-l aruncau în undele Siretului?

Apele se deschideau,
Și pe loc se închideau,
Cum se 'nchide p'un mormēnt
Gura negrului pământ.
.....
Iér Vulcan se cufundă
Până ce de fund el da.

Dar ce făcea el ajuns aci? Rođēnd cu dinții brăul care-l ținea legat,

Mâna dréptă-și desfăcea,
Din picioare s'opintia,
La lumină de eșia.
Apoi greu el inotă
Și din gură cuvēntă:
„Sērăcuț amar de mine,
Căci un ajutor nu-mi vine,
Să me scape dela greu,
Să-mi lungescă vécul meu!”
Iétă, mare, că de-odată
Se aude-un glas de fētă:
„Voinicele, ține bine,
Că eu viu, alerg la tine!”
Copilița sprintenică
Săriă într'o luntricică
Și cu mânele véslă,
Pe Vulcan de mi-l scăpă.

Ghemis, care „de și-i numai cât un ghem, Turcii toți de el se tem”, după ce fură bidiviul pașei din Măcin, se duce la sora-sa care-l întimpină:

Bun venit! frate Ghemiș,
Bine făcuși de veniși!
Dar mai bine, đeu! făceai
Decă-aice nu veniai.
Că dușmanu-ți de cumnat
Chiar pe cruce s'a jurat
Să te dea la Turci legat,
Pentru-o palmă ce mi-ai dat
Când cu el m'am cununat.

„Să n'ai grijă!” răspunde Ghemiș. Dar „cel cumnat jurat hain” nu 'ntârđia de-a veni și după ce îndemná la bētură pe Ghemiș până ce acesta „în somn greu se cufundă”, îl ferecă bine, i descărcă pistolele pe cari i le amplea cu cenușă și alergă într'un suflet să dea de șcire Turcilor. Aceștia într'o clipă incungiu-rând casa, năvăliau în antru. Atunci sora lui Ghemiș, ca să-l scape,

Punea salbă și biniș
Și 'ntre Turci se arētă
Și din gură cuvēntă:
„Turcilor, Spahiilor,
Nu dați vént săbiilor,
Pân' a nu me plătí eu
De Ghemiș, fratele meu,
Cu o palmă ce mi-a dat
Când bărbatul m'a luat.

și đicēnd aceste:

Bună palmă-atunci i dá,
Cât Ghemiș se deșteptă.

Singurul mijloc ca să-l trezescă și, văđēnd primēdia în care se află, să-și caute scăparea.

Ce contrast între inima ei cea frumósă de femeie care uitase ofensa, și între inima cea mărșavă a soțului ei, care trebuie s'o mărturisim spre fala noastră, nu eră Român. El eră un „tufeciu din Măcin”. Românul nu e destoinic să comită o mișelie! Tot asemenea și femeia română! Și ca să ve convingeți, ascultați ce răspund copilele române când Turcii, venind în țēră după acelaș Vulcan despre care am vorbit mai sus, le 'ntrebă unde se găsește vitēzul:

Pe gânduri.

Atunce s'ajungeți voi,
Când îți află dela noi
Unde-i badea cel iubit
Și de Turci nebiruit.

Ietă și sfaturile pe cari iubita lui Bujor le dá hai-
ducului când acesta, bând mereu tot cu vedrița, i
dicea :

„Anițico, draga mea,
Mult mi-e dor de-o floricea,
Floriceică rumeióră
Care-o porți în buzișóră.
— Ștefănică Bujoraș,
Floriceica da-ți-o aș;
Na și na gurița mea
De-o sărută cât i vrea,
Ier de bcut nu mai bea
Că-i potera cât colea“.

Dar el, tot ca Ghemiș, n'a ascultat sfaturile de
bine ale femeii române, și mai puțin norocos de cât
acesta, a cădút pe mâinile puterii.

Bărbați nu trebuie să ve bizuiți atât de mult în voi
cât să nesocotiți sfaturile pe cari vi le dá nobila fe-
meie română. Ele, ca ale sororei lui Ghemiș, ca ale
Aniței lui Bujor, nu pot fi decât spre binele vostru!

(Înceierea va urmá.)

Iuliu I. Roșca.

Anticități din Bucovina.

Nu de mult apărú în Cernăuți opul : „Molda oder
Beiträge zur Geschichte der Moldau und Bucovina“
(Molda séu contribuiuri pentru istoria Moldovei și Bucov-
vinei), t. I de D. Francisc Adolf Vickenhauser. Dl F.
Vickenhauser e cunoscut de demult în Bucovina prin
scrierile sale istorice. Dela dlui mai avem opurile : Is-
toria mănăstirii Moldavița (germ.), Viena 1862; Bo-
chotin séu istoria ținutului Cernăuți, (germ.) Cernăuți,
1873; Istoria mănăstirii Solca, Cernăuți, 1878 (germ.)
Istoria mănăstirii Horecia, Cernăuți, 1880 (germ.) Tóte
aceste opuri le scrise dlui după uricele mănăstirești, ce
se păstrează în arhivul țerii. Aceste urice le copiá din-
tru ántáiu și apoi le trăduse în limba germánă.

E drept, că dlui germánisá cu totul rangurile curții
moldovenești, dară în fond ele sânt asemenea celor de
la curțile nemțesești și póte ar fi fost mai amesurat de
a le înlocuí cu numele respectiv latin. Traducția însă
e bună și prin ea nu s'a îndepártat de loc sensul ori-
ginal al uricelor.

Trbuie să notám, că dl Vickenhauser e Germán
din Austria de sus, și că a venit în Bucovina nainte
de 36 de ani, în care restimp nu numai că au învățat
limba română, dar s'a și cufundát în studiul serios al
isvórelor istorice ale patriei sale adoptive, învățând și
copiánd la urice vechi moldovenești, cari sânt încă o
enigmă la cei mai mulți Bucovineni și pe cari cei mai
mulți le priviau și le privesc cu dispreț. Numai dlui
Vickenhauser datorim publicarea uricelor vechi aflátóre
în Bucovina.

De și scrierile dlui trátéză numai despre mănăs-
tiri, a căror istorie o descrie până în detaliurile eco-
nomiei, totuși ele conțin un material destul de copios
pentru istoria Moldovei și Bucovinei. Mănăstirile rom-
mănești au ramas unicele locașuri, în cari s'a păstrat
până în ziua de astăzi documentele și obiectele trecu-
tului, cari așa dară sânt și vor fi căutate totdeauna de
cătră istoricii români, de și dl Vickenhauser nu pré se
incântá de știința și cultura călugărilor acestor măn-
năstiri.

Așá, dice dl Vickenhauser, că Ștefan cel mare slábi
boerimea vechie prin resboie lungi și sângeróse și mai
ales prin aceea, că cumperá multe sate dela boeri, dá-
ruindu-le mănăstirilor (f. 10 din „Molda séu contri.“
etc.) În istoria mănăstirii Humorului documentá dl
Vickenhauser, că cele mai multe familii boerești din
„Valea Moldovei“ au dispărut prin resboiele și revolu-
țiile continue, că moșiile lor deveniserá în cea mai mare
parte proprietatea mănăstirilor, cari atunci se rădicau
tare și nu cunoșceau mesurá. Prin asta scădú numărul
familiei libere și militarești și se îngropá în satele
mănăstirești (f. 27 ib.) După Dabija Vodá încétá cu
incetul timpul, în care se cerea iertare pentru crimele
fără de căinți prin donațiuni la mănăstiri. Principii de
mai nainte înființau și dotau mănăstiri; din asta ar ur-
má că urmașii acestor au să înființeze școli, spitaluri,
poduri, dară nimicá din tóte aceste făcurá ei. (f. 29
ib.) etc.

În relatarea faptelor istorice se ține dlui strict de
urice, am dice cam timid, și adese devine prin enume-
rarea lucrurilor egale ostenitor. Dar asta știe a para-
lisá în multe locuri prin o istorisire umoristică. Arde-
rea uricelor de cătră Sereteni la ocașiunea isbucnirii
unei ciume în Bucovina, istorisește dl Vickenhauser
astfel : „În timpul resbelului ruso-ture din a. 1769 is-
bucni véra anului 1770 ciumá. Ștefan, egumenul din S.
Onufrei (lângá Siret), născut în Siret nu întârđiá a sfá-
tui orașenilor din Siret. El i înduplecá, ca să ardá uri-
cele și scrisorile lor, cari și așa nu i mai ajută nimicá,
ca să nu se nascá ierá și dintr'ensele ciurma. Și așa se
arserá tóte documentele sub brađii lângá S. Onufrei.
Dará toți, cari au participat împreună cu șoltusul la
ardere, afará de un Ion Ciobotar, au murit apoi de
ciumá“. (f. 61.)

În cartea „Molda“ etc. aflám peste 94 de urice
publicate.

Dará cele mai interesante pe lângá uricele acestea
sânt fără îndoielá anticitățile române descrise cu o
ameruntetá deosebitá. Aceste anticități le scótem după
clasificarea urmátóre. În cartea dlui Vickenhauser
aflám niște descrieri, care-s de cea mai mare valóre
pentru istoria română.

I.

Petre monumentale.

Lângá Homor se rădicá munți înnalți cu stânce
mari, dintre cari cea mai mare se numește „Petrite
Dómnei“. (Vic. : „Pétra Dómnei). Ea se numiá mai na-
inte „Doca“ (f. 3). Pádurea din giurul acestei stânci
se chiémá și acú încă „Doca“. De desubtul stâncii is-
vovește riul „Docila“, care după un curs scurt se vérsá
într'o gárlá adâncá lângá stâncile imprășciate „oile Do-
cei“ în Moldova. (Not. 8 f. 236). Fața de nainte a
stâncii „Petrite Dómnei“ arată o figurá smácinată a
unei femei ședénde, slobozindu-se în jos pele de peste
șele și picioire ca la marginea unui pat, spatele ei rá-
zimate pe stâncá, capul ceva plecat și învălét cu o ba-
tistá, ale cărei capete scad pe umérul cel sting“.

„Asta este, cum đic locuitorii de aici „Doca“,
féta de munte, la care apoi creștinismul a adáugit un
nume grecesc, și așa a asemuit Docă cu sánta Eudo-
cia“ (f. 4). Țepușele și creșcetele macinate ale stânce-
lor în colórea lor cenușie, rădicate de brađii verđi în-
chiși ai sfundului, decorate simplu cu puțini curpeni
verđi au ceva singuratec, părăsit, mort, întru adevér,
un loc ca făcut pentru timpurile păgánitáții, de a cele-
lebrá în singuritatea pádurii misterii séu de a aduce
jertfe đeilor acolo pe cuadratal cel de stâncá separat,
puternic“ (f. 3—4).

Apoi istorisește dlui povestea (f. 4) contimporaná
despre fiica regelui Decebal, care páscând oile pri-

măvăra sus pe munte, se rădica de odată un vifor și ea îngheață, cu toate că eră îmbrăcată în 12 cogioce. Și de atunci șede ea, rădemată pe stâncă singuratică și tăcută, prefăcută în stâncă. Alegorie de sigur învechită a unei credințe religioase din trecut, care acū ni se arată ca un fenomen nostim, am dīce nerățional și prostuț. Înse cu toate acestea, că dlui ține pe Docia din timpul păgănității, din timpul Dacilor (f. 5—6), susține în urmă, că Dochia, e nume cumanic, da-kia, care însemneză „pe stâncă”, ce ar corespunde și numelui Hamar, de unde provine numele Homor (not. 8, f. 234).

II.

Monumente zidarie.

a) *Biserica mănăstirii din Homora.* Mănăstirea Homorului o înființă Ștefan cel mare. Cancelariul Moldovan Toadăr o rezidi la 1530, fiind cea zidită de Ștefan cel mare ruinată. Inscripțiunea deasupra uși bisericei sună astfel: „Cu voea tatălui și a fiului și a s. duh. Cu voința și ajutorul lui Petru Vv., fiul lui Ștefan Vv. s'a început acēsta biserică în numele prē onoratei și prē lăudatei feciore de a pururea Maria, și s'a sfērșit pe spesele și cu ostenēla robului lui Ddeu, jupānului Toadăr, cancelar și a jupānesei sale Anastasia la a. 7038 (1530), luna aug. 15 sub egumenul Paisie (f. 14 - 15) Ca toate bisericile de resărit ea e zidită în stilul bizantin târdu. Ea are formă de cruce și 5 despărțituri. Pridvorul (exo nartex) deschis prin mai multe colone împreunate prin arcuri rotunde, formă intrarea din afară. Portalul e cu pāreți plecați și împărțit de bastone rotunde și afundături deșerte; ușa de stejar și tare conduce în antinaea bisericii (numit polunoșnic), care e iluminată de 2 ferēști gotice, și-i boltită cruciș. Acestea urmēză prin o ușe camera morților (naia bisericii), de unde în stānga duc trepte de pētră într'o cameră zidită, destinată odiniōră pēntru păstrarea straelor bisericești și altor lucruri prețioase. Pārțile crucii din naia bisericii sūnt rotunđite; peste pātrătură sbōră cupola; capetēsma (iconostasul) scobit și parte inaurit desparte altariul, a cărui închiere rotunđită are o ferēstă pātrată spre sōrele resărind și care are în amēndouē pārțile în firide (nisie) (Prothesis și Diaconicon) câte o ferestuică.

Biserica e 15° 1' 4" de lun., 4° 3' larg. și 5° de înalt. și boltită, ferēștile cele mici și pātrate, câte douē la curmeđișul crucii și la naia bisericii, de pētră ciselată, podele de lespeđi cu 5 petre sepulcrale, care-s puse pe ele și decorate cu bastonul ciselat al lui Aron, cu frunđe în impletitură de ramuri, pe cari au stat și pe cari au călcat picioarele încălțate și neincălțate (f. 15) sute de ani și au călcat desemnurile și inscripțiile parte până la necunoștință. „Cei mulți pāreți despărțitori între despărțiturile singuraticice, bolta mai josă a naiei bisericeii murguriul din lountrul împedecă ori-ce rădicare a spiritului”. „Ca în suterane cuprinde aicia pe sufletul o dispusețiune apēsată, și simțimēntul de libertate și entusiasmul pāșce lānged și apēsāt prin aceste localități murgitorie (f. 16). Biserica acopere un acoperemēnt rāpedicios cu o descărcătură tare (f. 16).

Biserica din Homor sēmēnă întru totul celei dela mănăstirea Moldoviței, numai că la Homora lipsește turnul cupolei. În lountrul cât și în afară a bisericeii se pogoră pe pāreți în șiruri lungi frescuri, cari reprezintă episoade din istoria sântilor, martori de sānge, stătători de colone, eremiți, toți cu al lor moto, și pe pāretele din afară dela resărit judecata cea din urmă cu ceriul, iadul, cu învierea morților; în intrare se află asediul Constantinopolei (1453) de cătră Turci; e frumos conceptat, dară esecutarea e rea și contra regulilor de pictură: „apropē de mal un castel închis cu ziduri, și peste asta în înfățișare marea albastră. Co-

răbii se luptă imflānd superb ventrelele lor, sēu cu coșuri gigantice pe catarguri pieđise și turnuri dislocate, jumētate luate de apă, trase în adāncime. În mijlocul icōnei orașul Constantinopolea: pe zidurile ei și pe strade poporul și soldați înarmați cu coifuri și securi; preoți în straele lor preoteșci; episcopi și protopopi în aureolă lāngă cărțile lor — și apoi împēratul și împērătēsa, recunoscuți după corōnele lor. Pe lāngă turnuri se plēcă săgetătorii, peste rădēmătoriu intinđend arcuri, și la toate acestea — āncă tunuri din turnuri și metereze improșcānd fum și foc. Și icōna prē curatei feciore, patrona orașului, priveșce din sus de pe val pe cāmpurile luminate de sōre — pe inimizii fără de număr a orașului spāriat, a orașului, în care au scādut dreptul și moralitatea și dela care s'a întors de mult lumina și adevērul. Așā pāșeșce fatalitatea fără de nici o pedecă — din gārlele dēlurilor, o pădure de lānci, orde de Turci cu fel de fel de cunune, în fruntea pāsind încet conducătorii lor” (f. 17).

Mănăstirea Homorului eră incungiurată de un zid tare (f. 27), dela care a remas numai spre nord-vest un turn. Pe acoperemēntul acestui turn se află săpat într'o pētră de nāsip un bour cu o inscripțiune, ce din cauza înnālțimei nu se pōte citi (f. 28). Zidul acesta il zidi de sigur Vasili Lupul (f. 27). În timpul de astăzi au rēmas din toate acestea afară de biserica numai āncă iconostasul, ale cărui icōne sūnt șterse de pulbere și vechietate, apoi câteva cărți bisericești, între cari și tetră-evangelierul, frumos legat în argint din a. 1473 (veđi „Familia”), o cruce de mână de lemn și ferecată în argint și petre mormentale. „Afară insē stă, cruciș dela biserică, acoperit cu frunđeris, turnul cel pātrat din sus, unghiul zidului de odiniōră. Mai departe spre vale în stānga dela drumul, ce duce spre Solca, stau āncă rēmășie dela biserică cea vechie, adeca de aceea, de care se aminteșce în uricul din a. 6936 (1429, 28/12” (f. 40). „Acolo, unde valea Homorului devine mai largă și deschisă, își fac drum apele spumegătōre ale pēriului Homora ici colea prin valea cea largă împetrită apele pēriului dela Dēl-mare iēsă din munți, și acū āncă stau pe o tolocă a pēriului ziduri vechi, smācinate”. „De mult a crescut socul și buruieni peste ruinele și petrele și acoperă āncă acele puține rēmășie a bisericeii mănăstirești vechi de odiniōră. Nicāiri nici o scrisōre sēu o pētră comemorativă, din ce ar vorbi timpul trecut āncă odată la cālētōr” (f. 14).

b) *Biserica mănăstirii din Petroul.* Ea-i zidită de cătră Ștefan cel mare la 1487, după cum arată inscripțiunea slavonă de asupra uși bisericeii: „Io Ștefan Vv., hospodar al țērii Moldovei, fiul lui Bogdan Vv., am început a zidi acēsta biserică în numele prē onoratei s. cruci la anul 6995/1487 în luna juniu 13” (f. 74). De Timuș Cmilnicki prādātă și ruinată a stat ea peste 160 de ani pustie; arbori creșceau pe ziduri și peste bolta bisericeii. Episcopul Radăuților, Calistru, acoperi biserica între anii 1709 și 1724 (f. 75). Biserica e de 8° l. 4° de larg. și 5½° de înnālță, n'are tindă, în polonocupolă și din naia bisericeii se rădică turnul cel mic peste acoperemēnt. Pardosēla constă din petre. Suprașele de pētră sūnt frumos ciselate, dară s'au stricat și ruinat la devastări. Lāuntrul este slab iluminat de cinci mici ferēști pātrate și e zugrāvīt cu frescuri de multe ori rennoite, dela cari au rēmas și până acū urme pe pāreții de din afară: ceriul și iadul și judecata cea de pe urmă” (f. 79.)

c) *Biserica mănăstirii din s. Onufri, lāngă Siret:* zidită de cătră Petriceico Vodă în secolul al XVII-lea, după cum arată inscripțiunea deasupra unei bisericeii: „Astă biserică a zidit'o Ștefan Petriceico Vv. cu femeia sa Maria sa la 7180 (not. 7 f. 243). Deasupra inscripției un cap de bou și un ornament ordinar. „Biserica

e zidită în formă de cruce cu ziduri grosi, afară întârită cu 7 (5 m. de în.) colone. Lăuntru cu o boltă frumoasă are 4 despărțiri, adică: pridvorul, carele e iluminat de 2 ferestre de apus și destinat după orânduie la biserică: pentru nouincristinați, botezații și pécătosi; cea pentru femei, cu câte o ferestă și o ușă străvedere spre naia biserice, deschisă prin colone, ce duc arcuri boltite (un fel de pörtă triumfală a credinței) la ale căror capitelluri e introdusă o incuieră curmezișe de lemn. Naia biserice pentru bărbați constă mai ales din o scurtă cruce curmezișe, care se rotundește în lăuntru în fride (nișe) ruptă de câte trei ferestre subțiri (10 ctm.), în afară însă se încheie într'un pătrar. Peste pătratură se rădică turnul cupolei cu ferestre și după iconostasul cel mult inaurit e altariul, din afară optogonal în lăuntru rotundit, cu o ferestă spre sórele resărind. Tóte ferestile sânt puse sus, înguste și rotundite sus și plecate spre lăuntru; ușele de stejar, ale căror proptele de pėtră sânt decorate simplu, de asupra cu arcuri rotunde (f. 56).

d) Naintea metropoliei dela Sucėvă și a episcopiei dela Radăuți se află în orașul Bucovinean Siret o episcopie catolică; ale ei urme le aflăm în timpul Cumanilor. Petrele bisericei ruinate ale acestei episcopii catolice s'au întrebuițat nainte de câți-va ani pentru zidirea școlei de fete din Siret. (Not. 4 f. 241). La astă ocaziune se găsi o pėtră cu o cușmă episcopală și anul zidirii (not. 4 f. 241), și vandalismul egoistic o puse de temelie pentru un institut modern de științe, la școlă de fete din Siret. După petrele din fundament avea biserică forma unuia cuadrat. Asemenea s'au întrebuițat pentru zidirea acestui institut nesaturat și ruinele mănăstirii de odenióră a Dominicanilor din Siret (n. 4 f. 241). În jos de biserică în gârla lângă biserică Trinității zăceau remășițele zidurilor gigantice, despre cari se povestește, că acolo se află o fântână cu o ușă de fer, în care se află ascuns o corónă de aur (ib.).

e) Pe la a. 1653 avea armeanul Bugeizi în mijlocul orașului Siret o casă și o pivniță mare. Trecend pivnița în urmă în posesia episcopului Radăuților Calistru și a mănăstirii Putna, dedu principele Constantin Cehan Racoviță dreptul. de a se tine în pivniță cārșmă și o eliberă de tóte birurile (f. 59). Asta e un adaus pentru istoria orașelor românești.

f) Aprópe de biserică din s. Onufri se află „fântâna cea astupată” numită „Amintire” și câteva pașuri în jos un basin de apă de pėtră cu inscripție: „Acėsta fântână s'a restaurat pe spesele părintelui Hr. Juonichi, episcopul dela Roman, la anul 7273 (1765) iunie 12” (f. 57).

Aceste biserice au fost în timpurile de mai nainte și locul înmormentării domnitorilor Moldovei și aristocraților mari, dară nu tuturor, ci numai acelor, cari se escelară în danii pentru biserică respectivă. Ceialți trebuiau să caute ori unde puteau să fie înmormentați. Eră deci o onóre românească, de a fi înmormentat într'o mănăstire, dar asta costă mult. De regulă se înmormentau în mănăstiri numai acei aristocrați, cari restaurau biserică seu i dăruiau moși.

La mănăstirea din Homora se află următoarele mominte sepulcrale:

1) Dómna Nastasia, dómna cancelariului Moldovan Toadăr, cu inscripțiunea următoare slavonă: „Acest morment l'a înfrumșetă cancelariul Toadăr jupănesei sale Nastasia, care s'a înmormentat (f. 19) la anul 7035/1527 sept. 29”. Acest morment se află în naia bisericei în stânga dela intrare sub o nișe (firidă) (f. 19).

2) Mormentul cancelariului Moldovan Toadăr, care se rădică ceva de sub o fridă lungăreță în zidul bisericei. Mormentul e acoperit cu o lepedă de marmor,

pe care e ciselată o cruce bizantină și următoarea inscripție latină: „Astă pėtră și-a înfrumșetă-o în viēta sa ēnsuși jupănul Toadăr, cancelar (ca să fie pe mormentul lui) în zilele hōspodarului Petru Vv., unde și a gătit mormentul seu. Și s'a înmormentat la a. 7047/1539 în luna ianuarie 1” (f. 20).

3) În antinaea bisericei în drėpta dela intrare, mormentul episcopului Radăuților Eftimie, cu următoarea inscripție slavonă: „Aicia e mormentul pré sântitului nostru părinte Eftimie, episcopul dela Radăuți, care s'a înmormentat acolo, unde s'a sântit, și s'a așeșat la sălașul cel vecinic. Lui o memorie eternă. În anul 7...” (f. 23).

Lângă biserică mănăstirii din Petrouți se află 2 morminte. Petrele, inscripțiunile acestor morminte sânt în cea mai mare parte stricate. Pe mormentul întâile se citește: „... Maria, fiica pré iubitei sale mame: ... Cristoare din Sucėva, mórta la a. 7103 în luna lui decembre într'a 14 și inmor...”; și pe al doilea: „7140 (f. 246—247).

Dintre mormintele din biserică episcopală din Radăuți descrie d. Vickenhauser în opul acesta numai pe cel al lui Ștefan Vv și al episcopului din Radăuți: Ioanichi. Celelalte morminte le a descris dlui în opul seu: „Istoria mănăstirii Moldovița” (germ.) Despre aceste amintește dlui numai aicia, coregând într'u cât-va opiniunea sa din opul citat, că inscripțiunile acestor morminte se fi falsificat metropolitul Iacob și cari deci trebui să fie ale principilor posteriori ai lui Ștefan Vv. Inscripțiunea lui Ștefan Vv. sună: „Întru Cristos iubitorul Io Ștefan Vv. Hōspodar al țerii Moldovei, fiul lui Bogdan Vv., a înfrumșetă mormentul străbunului seu Ștefan cel Bėtrân Vv., care a bătut pe Unguri la Hnidova la 6980 la 20” (f. 243 not. 5). Pėtra sepulcrală de pe pilastrul drept dinaintea bisericei episcopale din Radăuți are inscripțiunea următoare: „Astă pėtră sepulcrală, care înfrumșetă al seu morment, a făcut'o Oanic', episcopul Radăuților, care s'a înmormentat aicia în zilele pré iubitelui într'u Cristos Io Ștefan Vv. la a. 70... în luna oct.” (f. 243 not. 6).

În orașul Siretului s'a desgropat deaunăzi pe lângă biserică s. Dumitru și lângă mănăstirea de odenióră a Dominicanilor mai multe petre sepulcrale armenesci din timpul de pe la 1078 și 1100 după computul armenesc (c. civ. 1631). Una dintre acestea avea următoare inscripție: „Asta e mormentul repăusatului (hangestea n) Ioan, femeii lui (Genuei) Sartariga și fiului ei Schadbei. Dđeu se fie sulletelor lor de milă”. „La anul 1078 mercuria” (f. 242 not. 4).

Dionisiu D. Olinescu.

Dietetica diverselor organe ale corpului nostru.

XI.

Dietetica aparatului de mișcare.

Organismul omenesc este o mașină de mișcare și putere, ce se póte compară cu privire la efectul ei: d. e. locomoțiune, redicare de poveri, cu celelalte mașine ale mecanice, dintre tóte însă cu mașina de vapor.

Mașina organismului omenesc se împarte, ca tóte mașinile de putere, în două părți principale; într'un sistem de părți de mașină mișcate passiv, de cari se țin ósele, legămintele și articulațiunile; și în părți active, mișcând, în care se produce puterea mișcării, de care se țin mușchii (carnea) și nervii mobilității.

Caracterul principal fiziologic al mușchilor ca activi este contractibilitatea lor, va să dăcă facultatea

mușchilor de a se scurta sub influințe anumite și de a se rențorece ieră în starea lor naturală de mai nainte.

Prin aceea, că se contrag mușchii și se scurtază, se mișcă părțile legate de ei în diverse moduri încolo și încoco. Prin operațiunea acesta mușchii efectuează tot felul de mișcări, prin asta ei sânt apți pentru producerea lucrului mecanic.

Impulsul voinței d'a produce astfel de mișcări se dă mușchilor prin nervii lor. Presința nervilor este dar o condițiune necesarie pentru contractia mușchilor.

Aparatul de mobilitate încă pretinde ore-care dietetică, pentru ca el să lucreze între marginile normalității. Erorile ce se comit față de el își exprimă influința lor prin paralise și slăbiciuni de tot felul, prin o nutrire greșită a aparatului întreg; prin risipire pré mare de sânge; prin abnormități în formațiunea corpului și a diverselor organe.

Prima condițiune ce se cere pentru efectuarea mișcărilor regulate, este o cvalificare normală a tuturor organelor, ce iau parte la mișcare. Cvalificațiunea acesta se pôte întreține numai pân'atunci, până când nutrirea lor se susține într'o stare bună și corespundătoare.

Nutriméntul animal produce efect mai mare, decât cel vegetabil. Un organism slăbit nici odată nu pôte efectui aceea ce pôte unul puternic și nutrit bine.

Afara de aceea se se respecteze totdeuna odihna cuvenită după lucru, pentru că o activitate continuă duce și pe cel mai puternic organism la perire.

Nu se cere dela om, ca el să producă numai miș-

care, ci se pretinde, ca mișcarea aceea să aibă ore-care regulă, să fie cu pricepere, iute și puternică.

Cu privire la acesta se cere un esercițiu lung, până ce crerii-și pot exprima influința lor numai asupra unor nervi, ieră nu asupra tuturor. Ori ce lucru, fie acela cât de ușor, la început nu-l vom puté efectui bine, căci și alți mușchi — ce nu sânt chemați — mai iau parte la el, și numai după repetite ori vom isbuti de a eschide mușchii nechemați și lucrul nostru va curge bine. Astfel de mișcări se chiamă coordonate.

Mișcările cele d'ântăiu la joc, inotat etc. sânt la început comice și numai mai târziu vor puté căpăta regularitatea necesarie. A fi virtuos într'un lucru, înseamnă a avé desteritatea cea mai perfectă, de a aplică la mișcarea necesarie numai mușchii esclusiv trebuincioși și a eschide pe toți ceilalți dela acțiune.

Avantajele cari se nasc în noi prin mișcări regulate și corespundătoare, sânt următoarele:

Activitatea voinței crerilor se deprinde de a funcționă mai ușor și mai bine; somnul este bun și restaurător; mușcătura corpului căștigă în tărime, putere, perseveranță și desteritate; apetitul de mâncare și de sete se desvöltă mai bine și mai ușor; activitatea proceselor vitale se urcă la un grad nalt și mai salutar; corpul întreg cu tóte organele sale ajunge la o desvoltare mai bună și mai puternică.

Despre celelalte condițiuni și regule, cari avem a le observă cu ocazia mișcărilor corpului, vom trată de altă-dată într'un articol despre gimnastică.

Dr. Ioan Moga.

SALON.

Cronică bucureșcénă.

24 octombre (5 novembre.)

(Ce e nou în literatură. — O carte de bucate și una de povești — Puțină critică. — „Fiul Coraliei“.)

Avënd câteva minute libere, me hotărîi să le cheltuiesc, tot ca de obicei, pe la vitrinele librarilor, îndeletnicindu-mi ochii cu a descoperi ce cărți noi au mai eșit la lumină de sub téscurile tipografice. Nimic nou, afară de cărțile nemțești și franțuzești cari, de mult ce-au împuiat, nu mai încap în anul acesta și-au dat năvală și peste biet anul viitor, căci pe multe vedui tipărit 1883! Acesta secetă de scrieri românești, făcându-me să cred că nimeni nu mai scrie, mi-adusei aminte versurile lui Depărățean cari ne spun că nimic nu fac alt de cât

Bea, mânâncă, dórme, móre

Și mare și mic...

Cea mai bine garnisită vitrină găsi, că eră a marei librării Socec & Comp. din calea Victoriei. Aci atât strălucia aurul pe cărțile legate în roșu și albastru, cât, fără să șciu pentru ce, intrai atras de acea dulce taină care me légă de cărți și autori. Întrai, și pôte că toți ar fi alergat să me 'ntrebe ce poftesc, decât n'aș fi avut aci o cunoșcință, pe simpaticul d. Degenman, care, la pupitru lui, lucră inecat într'un vraf de cărți și un maldăr de registre.

Me dusei dar drept la dsa, și șciind că nu s'a tipărit nimic mai nou, îl întrebai:

— Ce-ați editat mai nou?

— Mai nou?... Nimic!... *Bucătăria modernă* și *Novelile din popor*. Decă vreți, să vi le dau!

Și pân' a nu găsi timp să-i respund, le și aveam în mână, cele două cărți: cea de bucate și cea de povești.

Ciudată și posnașă potrivire, nu-i așa? ca și multe din lumeșcile 'ntemplări! Dar de ce m'aș fi mirat? Nu găsiam nici de cum nepotrivită acesta vecinetate. O carte de bucate și una de povești alături! Și pentru ce nu? Cum una hrăneșce corpul, cealaltă hrăneșce spiritul; amëndoué deci au aceeași menire: hrana. Iecă dar cum s'a 'ntemplat să le găsească la olaltă!

Deci, și dv. de ce v'ați minună mai mult?

Astfel gândind, le luai cu mulțămire și ești.

*

Ajuns acasă, încep a-mi da socotelă asupra lor. Dedei preferința celei d'ântăiu, nefiindu-mi încă cunoscută. Prietenii pot să mai aștepte, gândii; ei sânt mai îngăduitori!... Astfel întorsei coperta cea scilivisită, în fața paiului, cu bogate ornamente în roșu și negru, și cetii:

„*Bucătăria modernă* cu o introducere despre higiena bucătăriei, alcătuită după recete încercate și potrivit cu cele mai bune cărți de bucate franceze, germane și române de M. S.“ (Prețul 6 lei.)

Titlul destăinuia tot ce cuprindea acest voluminos octavo de aprópe 300 p. text, tipărit cu mult gust pe hărtie velină și îmbogătit c'un semnănt număr de gravuri frumoșe, cari fac multă cinste atelierului din care au eșit. Cu tóte aceste, după cum pofta vine mâncând, mi se deschise și mie pofta de a cercetă mai departe și, trecënd peste Alegerea bucatelor, atât pentru cei sănătoși cât și pentru cei bolnavi și gătirea lor, constând din reguli generale și din aprópe 600 recete pentru supe, sosuri, mâncări de carne, de vegetale, de făină, de ou, bături, dulcetuși și conservarea alimentelor de tot felul, resfoii încet-încet tótă cartea și-mi formai asupra ei cea mai bună părere. Și-apoi ce alta părere ar puté să-și dea ori cine asupra unei cărți de bucate?

Pân' ce nu încingi șorțul și nu te-apuci să gătești ce-ți spune și după cum îți arătă, și pân' ce nu mistuiești ceea ce-ai gătit, poți ore să-ți formezi v'o părere rea? Eu, decă nu știu nici de câte ori trebui să numeri o *sută* pân' să fêrbă un ou ca s'ajungă a fi întocmai ca miera, cum adeca-i mai bun, știu că cu cât cetiam, imi lingeam buzele precum le treceam în revistă, și, de și mistuiam cu mare poftă rëndurile, în loc ca să me satur, mi se făcea tot mai multă fôme, așa că nu me pricep cum așa recomandă-o mai bine și celor ce suferă de lipsă de poftă de mâncare, în locul tutor ordonanțelor cu cari doctorii le amărise inima, și celor cari având pră multă poftă, nu știu ce-ar mai mânca.

Acesta însă numai ca operă culinară, bine înțeles! Altfel, de-ar fi vorba de o operă literară, ar trebui să-i analizăm stilul, să i cumpenim figurile, să-i căutăm armonia, muncă zadarnică pentru lucrarea de față! căci în ce stil s'ar pute scrie o carte de bucate de cât în cel de bucătărie? ce figuri ar pute avé de cât garniturile cu șic? Ce armonie de cât a potrivirei din sare? Am observat numai, și acesta o spun în trecet, că autorul, séu autorea, se pricepe mai bine într'ale bucătăriei de cât într'ale gramaticii de ore-ce, fără nici un scrupul, împreună adese cuvintele în genuri diferite, d. e. nițică unt, nițică piper, nițică patringel și așa mai departe. Dar asta nu e nimic când bucatele es gustose din tôte nesocotirile regulilor gramaticale.

Dar nu tot așa am judecat și despre „Novelele din popor“ ale dlui I. Slavici, ci față cu ele mi-am reamintit de tötă stilistica, de tôte regulele compozițiunii literare, pentru a me pute bucura în tötă cunoștința de cauză, de frumusețile ascunse în foile acestui de două ori elegant volum de romane: elegant ca operă grafică și elegant ca operă literară.

Novelele din popor sânt o salbă alcătuită din șapte prețioase povestiri plămuite, dice dl Slavici, pe cari le-am pute pré bine crede că sânt rupte din viața poporului român de peste munți, într'atât persónele, caracterele, faptele, accesoriile séu circumstanțele, represintă međul în care autorul ne transportă. Asta negreșit vine d'acolo că dl Slavici este un bun povestitor, lucru care toți ómenii au slăbiciunea să credă că sânt, chiar fără a fi cătuși de puțin, căci darul de a povesti, pe lângă că e cel mai plăcut din tôte, e și cel mai rar.

Știut este că nu ascultăm și nu cetim de cât p'acela care ne face să petrecem séu ne interesază; deci nu e d'ajuns ca cineva să ne spună lucruri cari să merite a fi ascultate ori cetite, ci mai trebuie ca acele să fie exprimate într'un așa chip ca să ne plăcă și să ne mișce.

Ca măiestru în meseria sa, dl Slavici a făcut ca mai tôte poveștile sale să răspundă acestor așteptări, întrunind în ele aprópe tôte însușirile cerute de acest fel de scrieri: narațiunea, care, pentru a plăcé și a mișcă, trebuie să fie clară, simplă, interesantă.

Și tocmai d'aceea sânt frumoșe aceste romane, alcătuite din rënduri și mai frumoșe cari în însurarea lor pe hârtie, în curgerea lor, tăresc și ochii și gândul cetitorului, neslăbindu-l până la sfêrșit.

Și într'adevăr, mulțămindu-se cineva numai a le ceti bine, rămâne sub acea fermecătoare inriurire a frumosului necercetat în adânc, nesculpeat; dar eu, care le cunoșceam deja, nu le mai cetiam acum numai pentru a le ceti, ci, ca cetitor cărcotaș, pentru a găsi pete 'n sóre și pécate 'n scriere, căci cu tötă frumusețea stilului, cu tot farmecul limbei, autorul tot a pécătuit pe ici-colo, în fața însuși a aceluși stil și-a acei limbe.

Astfel decă stilul, ca însușiri generale, e clar, galimatiasese nu lipsesc pentru a-l întuneca, p'alocurea;

decă e precis, de multe ori autorul devine prolix séu repetind ideile, fie sub alte forme, fără a le mări forța ori interesul; séu lungind frasele prin epitete zadarnice ori dându-le o întindere care obosește și atențiunea și peptul, séu înecând o cugetare frumoșă într'un noian de vorbe nefolositoare.

D'altmintearea e pur, nu însă prin alcătuirii de frase, prin locuțiuni autorizate de regule, ci de chipul de a grăi al poporului ceea ce, decă în ori ce altă scriere ar fi fost un defect, în romanele de față, ele fiind populare, e un merit. Apoi e natural, exprimând ideile, imaginile, simțimintele fără silință, fără pregătire; dar tocmai voind a fi cu desevêrșire natural, d. Slavici de multe ori cade în afectare séu prin vorbă, séu prin cugetări. Altfel stilul e ușor: munca, nevoia, silința nu se pré șimt de ori cine și cetitorul rămâne mulțămît, alintat, mult timp încă după ce-a sfîrșit, de armonia acestei limbi atât de populă, de acea însurare a sunetelor cari i mângăie auđul prin dulceta lor, și i-l farmecă prin măiestrită lor combinațiune.

Ceea ce putem încă impută dlui Slavici e lipsa de tranzițiuni. Dsa nu trebuie să uite că fără ele, o compozițiune e descusută, adeca alcătuită din bucăți, din petece cari vin una după alta fără a-și urmări, cari se apropie fără a se uni pentru ea să formeze un tot, un întreg.

Ca însușiri particulare, aflăm multă delicateță în aceste pagini. Dovédă cuvintele lui Moș Mărian, când acesta reproșeză fiicei sale viiul a cărui victimă e. Regret că lipsa de spațiu nu-mi permite a reproduce acele rënduri în cari delicateță, expresiunea simplă și naivă a unui simțimânt ocupă un larg spațiu. Sânt acđ în cuvintele lui Moș Mărian simțimente ascunse, despre care nu vré să vorbescă, o dojană pe care n'o face; el spune tot, ascunde mult, dar nimic nu rămâne obscur, neînțeles.

Asemenea aflăm multă gingășie în tabloul care ne arătă pe Ana vrënd să îmbuneze pe soțul ei, supêrat că nu-și póte învăța în tihnă copilul să călărescă pe Cula, cănele cel mare și leneș! Și câte asemeni grațioșe descrieri nu găsim în aceste romane!

Dar acolo unde se incurcă ore cum d. Slavici, este în descrierile topografice. Mi-a fost cu neputință să-mi pot infățîșa ochilor cum vine locul unde se petrec întâmplările desfășurate în romanele IV: „La crucea din sat“, și în romanele VII: „Móra cu noroc“, crima de pe drumul la Ineu. În schimb, reușește de minune în descrierile etice, când adeca ne arătă calitățile și defectele vr'unui Mihai. Dar „Popa Tandă“ ce este întreg alt de cât o desevêrșită etopeie? O! trebuie să cetescă cineva pentru ca să guste aceste romane, cari nu sânt alt de cât niște admirabile studii de psihologie populă, ceea ce-mi întărește credința ce am că tot românul care se stiméză, va căută să le aibă în biblioteca sa. (Prețul e numai 4 lei.)

Sânt 11 ore din nopte și viu dela Teatrul Național unde s'a jucat „Fiul Coraliei“, dramă în 4 acte de A. Delpit. Impresiunea ce mi-a produs acesta piesă, a fost atât de frumoșă, în cât, voind să rămân sub stăpânirea ei, am preferat să nu mai asist la vechia operetă într'un act: „Contrabandierul“, cu care se va încheia spectacolul. De-aceea ve voiu vorbi numai despre „Fiul Coraliei“.

Amorul filial mântuind trecutul de rușine al unei mame pécătóse, iecă tesa pe care Delpit și-a împletit piesa, o dramă fără mari spectacole mecanice, ci o dramă simplă, naturală, care întregă e un mare spectacol de lupte sufletesci.

Daniel, un militar distins, un tinêr onest, iubesc pe Edita, fiica dlui de Godefroi. El o cere 'n căsătorie și cererea lui e primită cu multă plăcere. Mai 'nainte

însă d'a se hotărî deservîrît acesta însoțire, Daniel, ca om onest, mărturisește dlui Godefroi, care tot stăruiește în a refuza să afle ori-ce i-ar spune, că el e un bastard, un fiu natural a cărui mamă a murit născându-l, și că n'are pe nimeni alt în lume de cât pe mătusa sa, dna Dubois, care l'a creșcut. În fața acestei destăinuirii, Godefroi se împotrivesce de a-și mai da copila; dar din indemnul sorei sale și după o vie discuțiune ce are cu dēnsa, se hotărăște a-și nesocoti mândria nēmului. Dna Dubois, care eră așteptată, apare. Unul dintre prietenii casei, d. de Montjoie, recunoșce într'ēnsa pe celebra curtesană Coralia, cu care acum 15 ani cheltuise 400,000 franci în 4 luni de zile. Dar nesigur 6-re-cum, căci Coralia eră brună și dna de Dubois e blondă, povestește celor de față istoria amorurilor sale, ceea ce face pe dna Dubois să pālăscă și să-i cēră câteva minute de întrevorbire între patru ochi. Montjoie eră rival lui Daniel; cu tōte acestea, mișcat de durerea cumplită a cărei pradă vedea că e dna Dubois (care nu eră alta de cât Coralia) când acēsta i mărturisește că Daniel e fiul ei și că de va ridică vëlul cu care ea și-a acoperit trecutul, va sdrobi tōtă fericirea lui, viața lui pōte, primește să tacă.

Acum se face contractul de căsătorie: Notarul întrebă pe dna Dubois despre părinții lui Daniel, despre averea lui care se urcă la aprōpe un milion, despre actele în basa cărora a moștenit-o dela mama-sa și multe alte întrebări, formalități crude, la care sērmana Coralia e 'n neputință de a responde. Trebuie să vedă cineva pe dna Eufrosina Popescu, marea noastră artistă, în acest rol, pentru a 'nțelege ceea ce se petrecea în inima nenorocitei mame, care nu putea să spună nimic! Dar mișcările, vocea, hesităriile ei, totul trădează și notarul ghicește în sfîrșit că avea în fața lui pe Coralia, vechia curtesană. Daniel, devenit milionar prin înjosirile mamei sale, nu mai putea fi soțul odraslei unei familii oneste. Dar Daniel, care nu șcia nimic, pentru ce? — întrebă el pe Godefroi când acesta-i declară că-și retrage cuvēntul. „Te invit, te somez să-mi respondi!” strigă el. Godefroi însă i arētă pe Coralia: „Întreb'o! ăce el; ea trebuie să-ți răspundă”. Cu fruntea plecată, cu vocea stinsă, ea-și destăinuiește trecutul de infamie, și în genunchi, i cere iertare. Durerea lui Daniel, care isbucnește în hohot de plâns, e sdrobotōre. În fine el se ridică cu demnitate și-i întinde mânele ridicând'o: „Ești mama mea! nu pot de cât să uit”. Copil sublim, el dă numele seu acelei care nu șciuse să-i spună p'al tatălui seu! Acum Daniel, retras din corpul pe care prezența lui îl desonoră, anunță Editei că un abis deschis între ei, împedecă însoțirea lor. Dar ea care-l iubește și-l va iubi totdeuna, e hotărîtă să trecă peste ori-ce, fie chiar și peste un abis; ea va află taina grozavă care se ascunde în graiul lui Daniel. Dna Dubois care vine s'o vedă pentru cea din urmă 6-ră, i mărturisește totul. „Ești mama lui, esclama Edita c'un sublim avēnt; îl iubesc, te iubesc”. Coralia, căreia lumea i-ar fi închis ușile, ia vëlul într'o mânăstire și Daniel, fiul ei, dar acum sērăc și onorat, capetă, grație măreței de suflet a bētrânului notar, cel mai bun și vechiu amic al lui Godefroi, care intervine în favōrea lui, mâna Editei.

Asta e piesa! Simțimēntele mari, frumoșe, noble ce transpiră printr'ēnsa, situațiunile mișcătōre ce nasc din ele, i asigură meritul care i-a 'nsemnat de mult locul de onōre în literatura dramatică. Ea e, o putem spune cu tōtă siguranța, una dintre cele mai bune piese din câte au vēdut focul rampei pe scena teatrului nostru, d'aceea, din nenorocire, și succesul ei nu va trece peste acēsta rampă! Astădi, duminecă, și în care teatrul trebuia să gēmă de lume, lipsiau mulți pentru ca locurile să fie pline! Pusă în scenă cu multă ingrigire,

interpretată cu multă conșciință, „Fiul Coraliei” este una din succesele artiștilor noștri, dar vai! succese d'aceste, cari nu le aduc de cât aplause, nu le vor ține loc nici de pāne, nici de căldură! Am auđit pe mulți ăicēnd că o asemenea piesă e pré monotonă... Negreșit, nici nu pōte fi altfel pentru niște 6-meni despoiați de ori-ce nobilă simțire ca acei ce vorbiau astfel. Ar fi voit s'audă detunături de pistole, tîpete, răcnete, să vedă marșuri militare, apoteoze cu focuri bengale. Acești seci la creieri și veșteđi la inimă, uită că teatrul este o școlă a mulțimei, un templu al frumosului, al artei, o oglindă a moralității. Dar la noi nici odată, sēu de multă vreme, teatrul n'a fost înțeles astfel și vai! cată s'o mărturisească cu durere, nici o cred că va fi socotit cāndva de ceea ce trebuie să fie! Și 'n adevr, cānd teatrul, ca s'ajungă înalta-i menire, trebuie să se sprigine pe un public ca cel al teatrului nostru, mai putem 6-re să nu disperăm de viitorul literaturii și artei dramatice?

A. C. Șor.

P e g ā n d u r i.

— Veđi ilustrațiunea de pe pagina 529. —

A cetit ceva frumos și acuma mediteză; sēu doră numai a voit să cetēscă, dar mintea ei fu cuprinsă de niște suveniruri, cari i absorb cugetarea și acuma stă pe gānduri.

6-re unde sbōră cugetele ei? Ce gānduri i cuprind sufletul? Dōră vr'o dragoste? Cine ar putē să spună!

Ilustrațiunea care o represintă în situațiunea acēsta e făcută după tabloul renumitului pictor german Adolf Piot, care a reversat în lucrarea sa tot farmecul, tōtă grația.

I. H.

E c h o.

Americanul: America, pāmēntul libertății, înaintēză în tōte; în comerț și industrie a întrecut de mult Europa; acuma începe și în arte...

Un european: Dar iēn taci! Unde ați sta voi astădi, de cumva noi nu v'am fi descoperit?

*

O fōie germānă scrie aceste:

Un condamnat la mōrte fu înșciințat, că cererea lui pentru grație s'a respins, deci are să mōră. Dar decă mai are o dorință, aceea i se va implini.

— Dorință? Am una.

— Spune-o dară!

— Mi-ar plăcē să 'nvēț englezește.

*

Între un proprietar și locuitorul seu:

— Ocupați un cvartir de 800 florini.

— Da... Însă e pré scund.

— Am intențiunea să-l ridic...

— Mulțam.

— La 900 fl.

*

Dna X. cumpērându-și o pēlērīe nouă, se rentōrce acasă.

— Mi-am cumpērāt o pēlērīe nouă, — ăce ea camerierei sale, — și ț-aș dārui cu plăcēre cea vechie, dar nu șciu decă-ți șede bine.

— Oh! dōmnă, poți-o dārui. Îmi va ședē bine. Am încercat-o și de ăce ori.

Literatura și arte.

Scriere nouă de Carmen Sylva. Abia încheiarăm în „Familia” frumoșă novelă „O rugăciune” de

Maj. Sa regina României, și ietă suverana poetă a surprins lumea cu o lucrare nouă. Acesia a apărut în limba germană și poartă titlul: „Des Elends Erdengang“, care a fost primită cu aplauze de critica străină. Noua lucrare este un ciclu mai mare de tradițiuni, în care autorea se ocupă ierăș de o cestiune filosofică și anume, că de unde și pentru ce este suferința pe pământ? Figuri și scene simbolice: Tera Vietii, a Luptei, a Durerei, a Răbdării, a Muncii și a Păcii au roluri în opera. Durerea, ca fiica Vietii și a Luptei, peregrinează fără liniște prin totă lumea, întră la săraci și la bogați, și Răbdarea o primește la sine, la care întră și Munca și apoi toate trei la olaltă scriu în cartea vietii. Din acesta ideie fundamentală se desvöltă apoi singuraticile episoade ale poemei. Partea finală, sub titlul „O vietă“ ofere niște descrieri cu colori viue și meditațiuni adânci, dând prilegiu nou publicului cetitor s'admire spiritul bogat, nalt și nobil al poetei regine.

✓ **Monografia reginei României.** Dna Mitte Kremnitz, care a presintat publicului german mai multe traduceri escelente din literatura română poporală, nu de mult a publicat, la librarul Schottländer în Bresslau, monografia reginei României. Acesta poartă titlul „Carmen Sylva. Ein Lebensbild der Dichterin“. Portretul reginei ilustrază acesta pré interesantă scriere a dnei Mitte Kremnitz.

✓ **Călindar glumeț.** A eșit de sub tipariu: „Căstihul Dracului, călindar glumeț pe anul 1883 pentru ômeni serioși compus de Un drăculeț cu përul creț“. Acest călindar, cu cuprins de 5 côle, afară de partea calendaristică, conține o mulțime de istorii glumețe, mențușuri vesele, poesii amuzante, anecdote și 25 de ilustrațiuni umoristice. Prețul unui esemplar e 40 cr. Se află de vëndare la administrațiunea „Familiei“ în Oradea-mare. Pe poștă mai puține decât 5 esemplare nu se trâmit. Colectanții primesc dela 10 esemplare unul, al 11-le, gratuit.

C e e n o u ?

✓ **Sinodul gr. c. oradan** s'a deschis marți la 7 novembre, sub presiul Pr. SSale părintelui episcop diecesan Mihaiu Pavel, compus din 59 membrii, toti din cler. În ajunul deschiderii se tinu o conferință generală; ier în ziua de deschidere se serbă un serviciu divin, pontificând ênsuși episcopul asistat de toti canonicii și de alți numëroși preoți de frunte. După serviciul divin, poporul ieși din biserică, și sinodul se deschise. La miédădi episcopul întruni la prând pe toti membrii sinodului. În zilele următore ședințele se continuară în reședința episcopescă, și se crede că mâne duminică se vor încheiă. Desbatêrile fiind secrete, din cele ce transpirară în publicitate, amintim numai, că de ocamdată s'a amânât introducerea forurilor protopopești.

✓ **Șcôla pentru fete române în Oradea-mare.** Societatea pentru înființarea unei șcôle de fete române în Oradea-mare va tiné adunarea sa generală în anul acesta în Oradea-mare la 11 decembre c. n. în otelul „Arborele verde“, la patru ôre după miédădi. Convocările pentru acest termin s'au și espedat membrilor, dar totodată se invită și alții, cari se interesază de acesta întreprindere și voiesc a se 'nserie de membrii. Tacsă anuală e 3 fl; capitalul ce au sê depună membrii fundatori e 50 fl.

✓ **Statua lui Lazăr** se va redică mai de grabă, decât cum s'ar fi putut speră. Aflăm, că comitetul constituit la București spre a adună capitalul trebuincios,

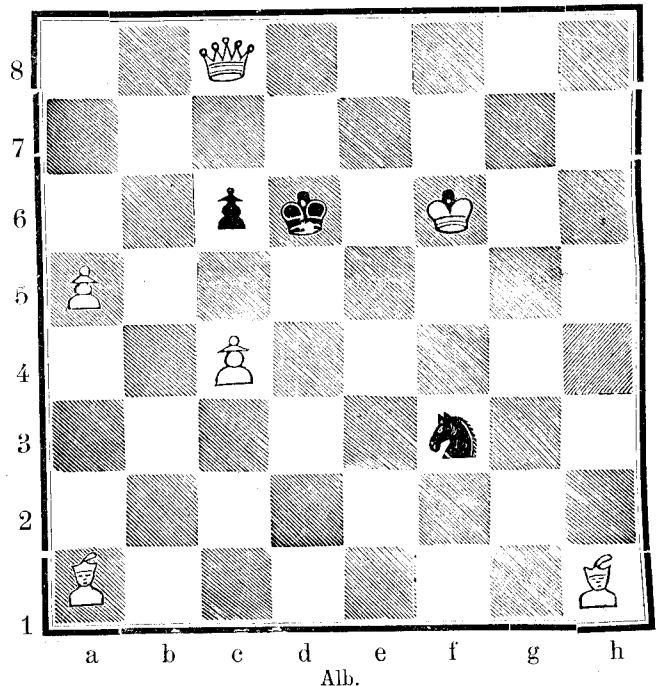
deja dispune de o sumă considerabilă. Comitetul ar fi dispus, precum cetim în „Românul“, a incredință lucrarea acestei statue artistului român Georgescu, sosit de curënd din Paris, unde a espus la cel din urmă „Salon“ statua în gips: „Endimion la vênătore“.

Necrolôge: *Maria Frențiu* n. Ardelean, soția dlui Elia Frențiu, notar cercual în comuna rurală Remetea lângă Beiuș a repausat în Domnul la 3 novembre, lăsând în doliu pe iubitul seu soț, pe fiica sa Lucia, pe soro-sa Ecaterina măritaiă Mangra, pe frații sei Alessiu cu soția Ana, George, Ioan și Petru, precum și numëroși consângeni. Repausata în Domnul a fost o română bravă, esemplu al moralității și oglinda curățeniei. — *Ioan Mihailoviciu*, fost paroc român gr. or. în Labasint, a încetat din vietă la 3/15 octombre. — *Dl Petru Popoviciu*, profesor de cânt și ritual la institutul pedagogico-teolog. din Arad, în timp de dece zile a perçut în luna trecută o copilă Elvira și un fiu Corneliu, răpiți de șarlah.

Problemă de șac

de A. C. Filipescu.

Negru.

Alb.

Albul începe și la a treia trăsură țice matt.

Terminul de deslegare e 24 novembre. Ca totdeauna, și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

Călindarul săptămânei.

Ziua sept.	st. v.	sl. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sôrele resare	Sôrele apune
Duminică	31	12	Ap. Stahie	7 13	4 14
Luni	1	13	SS. Cosma și Dam.	7 11	4 13
Marți	2	14	M. Avindin.	7 16	4 11
Mercuri	3	15	M. Achepsim.	7 18	4 10
Joi	4	16	Cuv. Ioanichie.	7 20	4 8
Vineri	5	17	M. Galachteon.	7 22	4 6
Sâmbetă	6	18	Pavel Arch.	7 24	4 5

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.